

# Obchodné vzťahy medzi EÚ a UK po brexite

Víťazstvo Borisa Johnsona v predčasných voľbách a získanie parlamentnej väčšiny boli jednou z najhlavnejších udalostí konca roka 2019 vo Veľkej Británii. Vláda plánovala zákon – schválením ktorého sa brexit stane platnou legislatívou – predložiť v parlamente ešte pred Vianocami 2019. To Konzervatívna strana deklarovala už vo svojom volebnom programe. Druhý bod týkajúci sa brexitu, ku ktorému sa Johnson v programe zaviazal, hovorí o prechodnom období, ktoré by sa malo začať 1.2.2020 a má trvať maximálne do konca roka 2020.



Je teda možné predpokladať, že k 31.1.2020 Spojené kráľovstvo prestane byť členskou krajinou EÚ. Počas prechodného obdobia bude UK naďalej prispievať do rozpočtu EÚ a zúčastňovať sa na spoločných programoch – s výnimkou systému priamych platieb v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky /SPP/ – a nebude disponovať hlasovacím právom.

Čo je najdôležitejšie, počas prechodného obdobia sa budú obe strany – Európska únia a aj Spojené kráľovstvo – usilovať o uzavretie obchodnej dohody. Tu je otázne, nakoľko je dané časové obdobie realistické. Do konca roka 2020 bude Spojené kráľovstvo súčasťou colnej únie a jednotného trhu. Z hľadiska poľnohospodárskeho obchodu to teda znamená, že v nasledujúcom roku nenastanú zmeny obchodných podmienok. Ako tieto obchodné podmienky budú vyzeráť po prechodnom období, ukážu až spoločné rokovania a rozhodnutia vlády Spojeného kráľovstva. Pre vývoj politiky je nateraz určujúcim predložený volebný program Konzervatívnej strany.

## Volebný program

Volebný program nastupujúcej vlády hovorí o náraste vládnych výdavkov (školsťvo, zdravotníctvo, dôchodky, polícia, výskum) a zároveň sľubuje nezvyšovať dane. Celkový vývoj britskej ekonomiky v nasledujúcom období je nejasný – predpovede sa líšia.

Vyhlasenia o obchodnej politike v programe nie sú konkrétne. Všeobecným cieľom je pokryť do troch rokov 80% obchodu obchodnými dohodami (USA, Japonsko, Austrália, Nový Zéland, EÚ).

V programe sa však neuvádzajú informácie o základnej úrovni colnej ochrany, ktorá by bola platná v prípade neexistencie takýchto dohôd.

## Pravidlá obchodu



Írsky profesor Alan Matthews hovorí, že je možné predpokladať, že colným sadzobníkom UK po ukončení prechodného obdobia bude ten, ktorý bol navrhnutý ako prechodný v marci 2019 pre prípad brexitu bez dohody (v októbri 2019 bol upravený). Podľa tohto prechodného colného sadzobníka by 88% importu malo zaručený bezcolný prístup. V tejto súvislosti treba sledovať verejné konzultácie na základe výziev ministerstiev obchodu a poľnohospodárstva. Úroveň poľnohospodárskych cieľ v tomto dokumente sa dá zjednodušene označiť ako liberalizácia poľnohospodárskeho obchodu.

Čo sa týka pozície EÚ v rokovaní, tú vypracuje Komisia. Európska rada sa vyjadruje za čo najužšiu spoluprácu s UK, ktorá však bude musieť byť založená na rovnováhe práv a povinností a na rovnakých podmienkach hospodárskej súťaže. Rôznosť legislatívy po vystúpení Spojeného kráľovstva, resp. otázka rovnosti podmienok bude súčasťou rokovaní o obchodnej dohode.

V prípade obchodných vzťahov, kde sa dohodu nepodarí vyrokovať, budú obchodné podmienky určované podľa pravidiel WTO.

### **Budúca britská poľnohospodárska politika**

Volebný program Konzervatívnej strany tiež hovorí o budúcnosti poľnohospodárskej politiky v UK – postoj odzrkadľuje stanovisko vlády, resp. Ministerstva pre životné prostredie, potraviny a vidiecke záležitosti podložené verejnou konzultáciou v roku 2018. Ide o zásadný odklon od SPP, predovšetkým od priamych platieb (vzťahuje sa primárne na Anglicko, keďže Škótsko, Wales a Severné Írsko majú zodpovednosť za svoju poľnohospodársku politiku). Nová poľnohospodárska politika má byť založená na systéme „verejné zdroje na verejné statky“. Poľnohospodársky rozpočet má byť počas nasledujúcich piatich rokov zachovaný, má byť však postupne presmerovaný od priamych platieb na plochu smerom k životnému prostrediu a dobrým životným podmienkam zvierat. Johnsonov návrh

ďalej hovorí napríklad o rozšírení kvóty pre sezónnych pracovníkov v poľnohospodárstve či podpore lokálpatriotizmu.

Samotný návrh Ministerstva chce zdroje smerovať na verejné statky v oblasti zlepšenia a ochrany životného prostredia, zdravia zvierat a rastlín, dobrých životných podmienok zvierat, zvýšenia produktivity a konkurencieschopnosti, do odolnosti vidieka a zachovania tradičného poľnohospodárstva, ale aj do oblastí, ktoré nie sú čisto verejnými statkami ako riadenie rizika či férovosť dodávateľského reťazca. Priame platby sú podľa stanoviska ministerstva necielené, s nízkou hodnotou za peniaze a oslabujúce ziskovosť poľnohospodárskych podnikov; skresľujú ceny pôdy, potláčajú inovácie a brzdia zvyšovanie produktivity.

## Zhrnutie



Poľnohospodársky obchod medzi EÚ a UK bude teda fungovať v rámci dvoch rôznych režimov. Do konca roka 2020 sa bude riadiť prechodnými ustanoveniami, ktoré zachovávajú súčasný stav podmienok obchodu. Určujúcim bude dopyt na britskom trhu. Od roku 2021 bude situácia iná. Aj keď sa podarí dohodou o voľnom obchode zabrániť opätovnému zavedeniu ciel, európski exportéri budú čeliť nákladom spojeným s necelnými opatreniami a taktiež budú vystavení silnejšej konkurencii na britskom trhu v dôsledku liberalizovaného colného sadzovníka UK. V tomto smere ale zostáva otáznym vývoj v odvetví po postupnom odstránení priamych platieb a reštrukturalizačnom procese poľnohospodárskych podnikov - či bude výsledkom celkové zvýšenie alebo zníženie produktivity, resp. či sa na britskom trhu zvýši dopyt po poľnohospodárskych produktoch.

Najpravdepodobnejším dopadom volebného výsledku v UK na obchod s poľnohospodárskou produkciou medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom bude podľa profesora Matthewsá strata podielu EÚ na britskom trhu po skončení prechodného obdobia. Zatiaľ však nie sú publikované štúdie, ktoré by pri skúmaní vplyvu brexitu na britské poľnohospodárstvo brali do úvahy nielen podstatnú liberalizáciu obchodu (na základe colného sadzovníka z marca 2019), ale aj vplyv odklonu od priamych platieb na poľnohospodársku produkciu.

